

הַשְּׁלֵמָה הַסְדָּרָה הַמְבַקֶּשֶׁת בְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּבְּחִי "שֶׁבֶת טִישׁ" בַּהֲנִיּוֹת הַסְּפָרִים

פרשת מצורע - שבת הגדול, ח' בניסן תשע"ט

גיליון מס' 345
שנה 6

שֶׁבֶת טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

זאת תהיה תורת המצרע (יד, ב) - אמרו חז"ל, שהנערים באים על האדם בעון לשון הרע ורכילות. ורמז לכו, שהתבות נגע צרעת בגימטריה לא תלך רכיל בעמיה. (אוצר החיים)

מה היא תקנתו של המצרע? זאת תורת. ועסק בתורה ויתרחק מהעברות. (עונג לשבת)

תבת זאת בגימטריה 408, כמנין צום, קול, ממון יחד. שאם יעשה תשובה - צום, ויתפלל - קול, ויטו צדקה - ממון, אזי יתכפר לו עונו ויעבר את רע הגזרה. (מגיד חדשות)

ושחט את הצפר האחת אל כלי הרש עלימים חיים (יד, ה) - שתי הצפרים משוליים ליצר הטוב והיצר הרע. מיצד יוכל האדם להשליט את היצר הטוב על היצר הרע? ושחט את הצפר החיה שהוא היצר הרע, אל כלי הרש - מתוך ענוה, על מים חיים - על ידי למוד התורה, שאין מים אלא תורה. (רבנו אפרים)

צפור בגימטריה שלום, פי הנגע בא בעון לשון הרע ורכילות שהם הפך השלום, וכדי לשוב בתשובה עליו להשפין שלום. (ישמח משה)

יגלה את כלי שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו (יד, ט) - מנלח איברים אלו מפני שעל ידם הגיע לנגעים. בראשו הזקוף התגאה, זקנו מרמז על הפה שלא שמר עליו, ובעיניו ראה דברים אסורים. (כלי יקר)

שקעויות (יד, לו) - אותיות שקר רעות, פי לשון הרע שבעטניה באה הצרעת, יש בה גם שקר וגם רעה. (שמנה לחמו)

בטמאם את משכני (טו, לו) - את משכני סופי תבות ת", כמנין שנות בית המקדש הראשון. משכני בגימטריה ת"ב כמנין שנות בית המקדש השני. (רבנו אפרים)

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אהזתכם (יד, לד) - ראשי התבות ונתתי נגע וסופיהן, גימטריה ממון. לרמז שנגעיהם באו כפי למצא את הממון שהטמינו האמורים. (שיירי נוחה)

ספורים בפרשה

יצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים (יד, ד)

בשנת תרמ"ב, כנס רבי יהושע מפלז אספה גדולה בעיר לבוב, כדי להשיב מלחמה שערך נגד המחבלים בכרם דת ישראל, ומאות מגדולי הדור השתתפו בה. אחד המשתתפים שמר על שתיקה בכל משך האספה ורבי יהושע הוכיחו ואמר: "לא עת להשות אלא לדבר ולזעק. ולמדנו זאת מהמצרע שבטוהרתו מביא שתי צפרים, אחת נשחטת ואחת נותרת בחיים. ותמויה, מילא הצפור השחוטתה באה לרמוז על המצרע שפטרע ודבר לשון הרע שלא כראוי, ולכן מרמזים לו שצריך לשחט כמו הצפור השחוטתה שאינה יכולה לדבר עוד. אולם מה טעם מביאים גם צפור חיה? אלא, כשם שהצפור השחוטתה באה לכפר על שדבר במקום ששתיקתו היתה יפה מדבורו, כך הצפור החיה באה לרמוז לו לשוב גם על מה ששחטת במקום שדבורו היה יפה משתיקתו..."

ועץ ארז ושני תולעת ואיב (שם) לפי שהנערים באין על גסות הרוח (רש"י)

ה"בית הלוי" מבריסק נהג לפתח מפעם לפעם את קפסת הטבק שלו ולהביט על המכסה מבפנים. באחת משיחותיו עם מאן דהו, שם הלה לב למנהגו של הרב ובהזדמנות הראשונה שעלתה בידו הביט בתוך הקפסה וראה שקרוטות שם האותיות: שפ"ו שמ"ג, ולא הבין את פשרן. בקש הלה הסברים מה"בית הלוי" ונענה, כי האותיות הן ראשי תבות הפסוק: "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו", וכדי שיהיה זוכר את הדבר בקביעות, היה הרב מביט בהן בכל עת כדי להזהר בלשונו בעת שיחותיו.

רגיל היה רבי רפאל מברשד לומר: "כשאעמד בבית דין של מעלה, אוכל לתרץ את עצמי על כל מעשי, חוץ מחטא הגאווה". אם ישאלוני מדוע לא עסקתי בתורה, אשיב שעם הארץ הייתי. מדוע לא הרביתי בתפלה ובתעניות? מפני שחלוש הייתי. גם צדקה לא נתתי כי לא הייתי עשיר, אולם כאשר ישאלוני מדוע התגאיתי, לא תהיה תשובה בפי.

ואסידל הוא ואין ידו משנת (יד, כא)

חסידיו של 'השרף' רבי אורי מסטרליסק היו שקועים כל ימיהם בעבודת ה' והתרחקו מעניני העולם הזה. רבם היו עניים מרודים שהתקמו מלחם צר ומים לחץ, אך מעולם לא התאוננו על מצבם הירוד ולא בקשו מרבם להתברך בעשירות. פעם, פנתה הרבנית אל הרבי ותמהה באזניו: "מדוע אינך מתפלל ומעתייר למען חסידך שיזכו לעשר ורוחה"? השיב לה הרבי: "מה אעשה והחסידים אינם רוצים להתעשר?" וכדי להוכיח את דבריו, הרים הרבי את כנף בגדו בשעה שאמר את המלים "והעשר והקבוצ מלפניך" ואמר לחסידיו "מי שחפץ להתעשר, יניח ידו על כנף בגדי ויטל מלוא חפנים כסף", אולם אף אחד מהחסידים לא הניח את ידו. פעם נפגש רבי אורי עם אחד מצדיקי דורו, ואף הוא שאלו מדוע הוא לא משפיע ורוחה ועשר לחסידיו. מהר רבי אורי לזמן את אחד מחסידיו ואמר לו: "שמע בני, יושב אני עתה אצל צדיק הדור והשעה היא שעת רצון לבקש את כל אשר תאווה נפשך". מהר החסיד ובקש: "רצוני לזכות לומר 'ברוך שאמר והיה העולם' באותה התלהבות שרבנו אמרו..."

לרפואת הילדה מרים בת חיה ברכה יהודית תחי'

זמני השבת - ירושלים הדלה"נ 6.30 צאת השבת 7.44 רבנו תם 8.24

לבלת הגיליון והנחמות
05806777@gmail.com :7' א"ח

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכרון הרבים בנדבתי ידידינו היקרים הי"ו
לע"נ ג'מילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן ג'מילה ע"ה - למשפחת אחיו. ולע"נ רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה
ולע"נ מרת רחל בת אביה ע"ה למשפחת גטו, ולע"נ סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט.
ולרפואת: החבור גבריאלי זנטי בן חנינה שיחי', חוקיה בן כפפי שיחי' ואורה בת במוני יפה למשפחת מגן תחי' - בתושחי'

ורחץ במים וטהר

שנותיו הראשונות של הישוב המתחדש בירושלים העתיקה היו שנות מצוקה ומחסור. הישוב היה קטן ודל, מקורות המזון היו מצומצמים ובני העיר מסרו את נפשם כדי להמשיך ולהאחז באדמת הקדש ולהפריח את שממונה. מן השמים פגנו את צעדיהם של מספר נגידים ידועי שם שעלו לירושלים באותם ימים, והם סיעו בקמזנים הרב בהקמת שכונות חדשות ובתמיכה בעניי העיר. אחד מאותם עולים, היה הנגיד ר' משה ויטנברג, שעלה בשנת תרמ"ב מהעיר ויטפסק שברוסיה, ובעלותו ארצה הביא עמו הון עצום של פחצי מיליון רבלים. בהיותו חשוף לרדים, הקדיש את הזנו למען הצבור, בנה שכונות בעיר העתיקה ובירושלים הקדושה המקנות בפי כל על שמו 'בתי ויטנברג', ותמוך במוסדות תורה וחסד שונים בעיר. אולם, לא על נקלה הצליח ר' משה לשנות את הרגליו ולפזר את כספו לצדקה. שכן מטבעו כילי גדול היה ודומה היה לו להרים נדבה לאחרים בקריעת ים סוף, אלא לאחר מעשה שהיה, נפתח לבו באולם ומאז היה מתגבר עזו על טבעו ומעניק קמון רב לצרכי צדקה וחסד. היה זה לאחר שפרנסי ירושלים החלו בהקנות לקראת הקמת מקוה טהרה חדש בעיר. מקוה יחיד שמש אז את תושבי העיר, שהיה מקום תחת מחולותיו של בית הפנסת המרכזי חרבת רבי יהודה חסיד שבמקוה השכונה היהודית, ואילו היו יורדים בעשרות מדרגות אל בטן האדמה. אולם הפקוס צר היה מהכיל ולכן החלט על הקמת מקוה חדש ומרוח פמשי הימים ההם. החלו הפרנסים בתכנונים ושרטוטים, הניחו את היסודות והחלו בבניה, אולם ההקמה התנהלה בעצלתיים מחסר משאבים. מאמציהם של הפרנסים להשגת סכומי כסף גדולים להקמת המקוה, עלו פתאום, שכן תושבי העיר הרויחו בקשי כדי להם צר ומים לחץ.

עלו אפוא העסקנים אל ביתו של רב העיר הפקח והנערץ, רבי שמואל סלנט, ובקשו ממנו עצה ותושיה על מנת לברך על המגמר ולסים את אשר החלו. הרהר הרב מעט, ולפתע קם ממקומו וקבש את אדירתו. "הבה ונלך אל ביתו של ר' משה ויטנברג, כדי לבקש ממנו לתרם מהזנו הרב להשלמת המקוה עד הספחות' אמר הרב, ופליאה אהזה בנוכחים לשמע דבריו. הם הכירו היטב את טבע הקמזנות של ר' משה ובטוחים היו כי הרב יכלה את זמנו לריק ויבזה את כבודו, אך רבי שמואל התעלם ממובטי הפליאה שבעיני העסקנים ועלה לביתו של ר' משה.

כשראה בעל הבית את האורח הדגול ששרח ועלה לביתו, תרד לקראתו חרדה גדולה והושיבו ברב כבוד ליד שלחנו, כשהוא תוהה בלבו מדוע זכה לבקור פה חשוב שאף אחד מתושבי העיר לא זכה לו. רבי שמואל לא פלה את זמנו לריק בדבורי סרק ונשג מיד לענין. הוא שטח באזניו של ר' משה את ענין הקמת המקוה החדש, תאר בפניו את חשיבות הטהרה ביישראל, ובסימו השתתק והמתין למוצא פיו של ר' משה. בהדר שררה דומיה מחלטה, רבי שמואל ישב בראש מרפון והמתין לתשובתו של ר' משה, ואילו הלה נע באי נוחות במקומו ושתק אף הוא. דקות ארוכות עברו, ולבסוף שבר ר' משה את השתיקה ואמר: "רבנו היקר, פליאה גדולה יש לי עליך. הרי אין חכם ונבון פמוד בירושלים בלה, כיצד אפוא עלתה על לבו של מר מחשבה של שטות. לבוא לקמץ ויטנברג ולבקש ממנו תרומה גדולה להקמת מקוה? הרי ידוע לך שמתקשה אני להוציא מכספי אפלו תרומה קטנה ולהעניקה לזולת, ועל אחת כמה וכמה שקשה לי להרים תרומה פה נכבדה שדורש ממני הרב!" רבי שמואל נשא את ראשו, הביט בעיניו הנוקבות בר' משה ואמר: "הבה ואשבר את אזניך מדוע טרחתי ונאתי הלום. יום יבוא, ואתה תלך בדרך כל הארץ ונשמתך תעלה ליוצרה. גופך יקבר פהר היתים ויעלה רמה ותולעה, ואתה תעמד בפני מלכי המלכים בבית דין של מעלה ותתן דין וחסון על כל מעשיך בעולם. אחת השאלות הנוקבות שישאלו אותך שם, תהיה השאלה מדוע לא הקמת מקוה טהרה בירושלים ובעטריך נחלשה הטהרה ביישראל. אולם אתה בודאי תטען להגנתך, שלא תרמת מפני שלא בקשו ממך ואנשים הפסיקו לבוא לבקש ממך תרומות, אחר שהתיאשו ממך עקב קמזנותך, ומספיה זו באתי אליך היום. הגעתי כדי להציע בפניך את החשיבות של הקמת המקוה החדש ולהציע לך לטל שתפנות במצוה חשובה זו, אם תרצה - מוטב, ואם לא - לא תוכל להצטרך בפני בית דין של מעלה שלא בקשו ממך, ויסתתמו טענותיך."

רבי שמואל החריש ואמר לקום ממקומו, אולם לפתע פרץ ר' משה בבכי מר וכל גופו רעד. "רבנו! קרא בקול לאילו, אנא ממך, טל את מפתחות הקפה שלי והוצא משם כל סכום שתרצה. אבל בבקשה ממך שלא תראה לי איזה סכום נטלת, פי קשה לי לשבר את טבעי המר של הקמזנות ולא אמצא מרוגע לנפשי אם אראה את כספי נתן בידי אחרים". רבי שמואל הבליע חיידו קטן, פתח את הקפה שהיה גדושה בשטרות כסף רבים, בנירות ערך ובשטרות בעלות על קרקעות בעיר, ונטל את הסכום הדרוש להשלמת המקוה עד הפרט האחרון. באותו יום נפל דבר בחייו של ר' משה. הסדק שנפתח בלבו הפך לפתחו של אולם, ומאותו יום ואילך השתנה ר' משה וישמו הלך לפניו כנגדי דגול ובעל חסד גדול. הוא הפליג בזקנה בירושלים ונפטר ב"ח בניסן תרנ"ט, בלי להשאיר אחריו זרע של קמא. אך התקום בו הפסוק: "ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מפנים ומקנות שם עולם אתרלו אשר לא יכרת."

מאורות

הרב הקדוש המקובל רבי חיים ויטאל ז"ע
ליום ההולולא לי בניסן ש"פ

תלמידו המובהק של האריז"ל, שאמר כי הוא היחיד שירד לסוף דעתו והעלה את דברי תורתו בחבריו הרבים בתורת הקבלה. נולד בצפת בשנת ש"ג, לאביו רבי יוסף שהיה סופר סת"ם חשוב, והגיע לצפת מהעיר קלבריה שבאיטליה. בגיל י"ד נכנס לישיבת האלשיך הקדוש שם למד בתורת הנגלה, ולאחר מכן נכנס לישיבת הרמ"ק בלמוד תורת הנסתר. בשנת ש"ל עלה האריז"ל לצפת ורבי חיים נעשה תלמידו המובהק, וקבל ממנו רבות עד הסתלקותו לאחר פחות משנתיים. רבו העריצו ואהבו מאד, ואמר שכל ירדתו לעולם היתה על מנת לגלות לו את סודות התורה, והעיד בעצמו שכל מה שקבל מרבו הכל יציב ונכון כסלף נקיה.

רגיל היה לספר, שרבו היה מקפיד ביותר בענין הפעם יותר מכל העבודות, ואפלו כשפועם בשביל מצוה. והיה נוהג טעם לזה ואומר: "כל שאר העבודות פוגמות באיבר אחד, אבל מדת הפעם פוגמת בכל הנשמה בלה ועושה אותה טרפה". ספר פעם שרבו האריז"ל אמר לו, כי אנתה אחת מעמק הלב בזמן הזה, יקרה ותיבך לפני ה' יותר מהתענייות והסגופים של הראשונים, מחמת גדל הסתר הפנים שיש בדורות האחרונים. הוא טרב להרשות להעתיק את כתביו ואת תורתו רבו, ואף צוה לקוברם יחד עמו, אלא שבנו רבי שמואל ותלמידים נוספים בקשו רשות מן השמים כדי להוציא מקברו את הכתבים, וכך התפרסמו התורות בעולם והפכו להיות יסודות תורת הקבלה עד ימינו.

יוסיף דעת

על נעני אדם דרוש ח"ל שאים על לשון הרע, נעני בתים על צרות העין, ועל נעני בגדים לא התפרש בחז"ל על מה הם באים, והכל יקר כתב שאים על נטות הרוח שמתנאים במלבושי כבוד ונעשים שורפתם. החת"ם סופר כתב, שבני ישראל מצווים להיות יזכרים בבגדיהם כי מדרע ישראל הם ומובדלים מאמות העולם, וכך נאמר כבר בילקוט שמעוני "הו עם לבדד ישכון, מובדלים הם מן האומות בכל דבר במלבושיהם", ובנבואת צפניה "ופקדתי עליהם ועל בני המלך ועל כל הלבושים מלבוש יקר". בכל הדורות היו היהודים מצוינים במלבושיהם השונים, ונותרו תחריטים מדורות עברו בהם נראים בני ישראל בבגד ארוך לגופם ואבנט על מותנם, שהיו להם לסימני הזכר. בני תימן שימרו את המלבושים העתיקים כפי שנאמר בתורה "וכבסו שמלותם", ונהגו להוסיף שני קרעים מקצוות הבגד זכר לחורבן. הרמ"א כתב שהרשעים שהם שופכי דמים לובשים בגדים קצרים עד ירכם, כדי שלא יימנע מהם לרוץ, וכן כתב המהר"ל שדרך הריקים ללכת עם בגדים קצרים. בעל נקודות הספה כתב, שמי שהולך בשוק ללא בגד עליו, "נגאי הוא לו וכדע מן הפחותים יחשבו". הש"י מביא בשם מהר"ק, שאין דרך הצנועים להיות אדומים בלבושם, ובעד השחור הוא דרך צניעות והכנעה. רבנו בחיי מביא שעליידי מלבוש אדום, ממשך האדם עליו מול מאדים ולכן אמר עשו "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה". במסכת חולין מובא, שבמי החום יש ללבוש בגדי לבן שהם מנגנים את האדם, ובחורף בגדים שחומים, וכך נוהגים אנשי המדבר עד היום. עליפי האריז"ל יש ללבוש בכל שבת בגדים לבנים, ואל יפחות מארבעה בגדי לבן, מלבד עליון ותחתון, ואזור וחלוק, וכתב רבי חיים ויטאל בשם רבו, שכפי גוון המלבושים שהאדם לובש בעולם הזה, כך מלבישים אותו אחר פטירתו בימי השבת תמיד, ולכן ראה חכם אחד לבוש שחורים אחר פטירתו בשבת, כי כך היה לובש בעולם הזה ונענש במידה זו.

וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער

עיר הקדש צפת של-מעלה בימיו של האריז"ל, היתה מלאה חכמים וסופרים, גאונים ומקבלים, ואף פשוטי-עם בהם רבים מגולי ספרד. אחד התושבים היה עשיר מפלג, שהיה איש פשוט וירא שמים, אולם היה חשוף בנים. רבות העתירו העשיר ואשתו להפקד בזה של-קומא, ולאחר שנים ארכות של תפלות ותעניות, נפלה בעיר הבשורה הטובה, כי בביתו נשמעה פיעתו של בן זכר. לא היה קץ לשמחתו של האב המאשר, ובחרדת קדש עלה אל ביתו של האריז"ל, וכבדו לשמש כסנדק לבנו שנולד למזל-טוב. קבל האר"י החי את הכבוד, ואף נעתר לבקשתו להשתתף גם בסעדת המצוה שתערך לאחר הברית. אוהבים רבים היו לאותו עשיר, שהתפרסם בלבו הטוב ובידו הרחבה, אולם לצדם היה לו גם שונא משבע שגזר בסמיכות מקום אליו, וזה מכבר רחש לשכנו שגאה עזה שזבעה מתוך קנאה וצרורת-עין. עני ואביון היה האיש, ומדותיו משחתות ומגנות. הוא לא היה מסוגל לראות בהצלחתו של שכנו העשיר, ועיניו פמטע וצאו מחוריהן פשהיה מביט בביתו המרוחק וכלי ביתו הנאים. כל העת התנחם צר-העין בקדש שבייתו של שכנו ורקם וקול צהלת תינוקות לא נשמע בו, אך באותו היום בו התבשר על שמחתו של העשיר, דמה האיש פי עולמו חרב עליו.

בלב מלא מרירות ושנאה כבושה, ישב האיש בביתו וטפס עצות ביצד להפר את שמחתו הגדולה של שכנו. השנאה העמקה העבירה אותו על-דעתו, עד שהגיע לשיא השפלות והחליט להפוך את השמחה הגדולה לאבל עמוק, שתקוף את העיר כלה. באין רואים, התנגב האיש אל ביתו של שכנו העשיר, כשבידו בקבוק רעל חריף, אותו יצק בחשאי אל סיר הדגים הגדול שעמד על הכירה בחצר הבית. ובו התבשרו דגים רבים לסעדת הברית. אף אחד לא ראהו כבניסתו וביציאתו, והוא שב לביתו כשהוא מחפך את ידיו בהנאה וממתין לראות את האסון הגדול שעתידי להתרחש בפעדה.

והנה הגיע יום הברית. אל בית המרוח של העשיר התכנסו ובאו נבדדי העיר, קהל קרובים וידידים, ואף מקומם של העניים לא נפקד מהבית. כלם, חוץ מאותו שכן רע-מעללים שעמד בביתו והשקוף מחולונו בדי לראות את מפלת שכנו יחד עם הנאספים החפים מפשע. מפיון שזרזים מקדימים למצות, התכונן העשיר לעוד את ברית המילה השכם בבקר, והנאספים בלם התאספו בשעה הנקובה, אלא שהעקר היה חסר מן-הספר. נפקד מקומו של האריז"ל שהזמן לשמש כסנדק, והעשיר עמד כל העת פתוח הבית והשקוף החוצה לראות אם האר"י הקדוש קרב ונא. השעות נקפו בזו אחר זו, הנאספים המתינו עד ביש ורבים מהם שבו לבתיהם ולעסקיהם מחסר פנאי, ודמותו הנשגבה של האר"י עדין לא נראתה. השמש עברה זה מכבר את אמצע הרקיע והחלה לנטות מערבה, ורק לפנות ערב כאשר נותר זמן קצר עד לשקיעת החמה, הגיע האריז"ל אל הבית והחל חיש מהר בעריכת ברית המילה. מעיניו לא נעלמה תמיהתם של הנאספים על אהורו הגדול, ומיד לאחר הברית פתח בדבריו: "הבה ואספר לכם מה ארע עמי ומדוע אחרתי עד כה. השכם בבקר בפקד פקשתי לצאת מביתי לבאן, אולם עם יציאתי זנק אלי בלב והחל לבגה. שאלתי אותו מי אתה ומה רצונך? והלה השיב וספר כי נשמה מגלגלת בו והיא מבקשת את תקוניה. איזו נשמה אתה? שאלתי, ולפלאי השיב הפלג, כי התגלגלה בו נשמתו של גיחזי משרת אלישע, שהצטרע לאחר ששקר לנביא שלא נטל מאומה מנעמן שרצבא מלך-ארם, ועליו ושלשת בניו הפונה בפסוק יארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער. מדוע התגלגלת בכלב? שאלתי את הנשמה, וגיחזי הבכיר לי את דברי חז"ל, שבשעה ששלח אותו אלישע להחיות את בן האשה השונמית, מסר לו את משענתו כדי להחיות בו את הילד, ומפיון שלא האמין בכוח של אלישע, הניח בדרך את המשענת על-גבי בלב מת, והלה פקח את עיניו בבת-אחת ושב לתחיה. לא ידעתי, המשיך גיחזי, שבך בטלתי את כחו של המטה שאלישע נתן לי להחיות את הילד, והשתמשתי בסגולה שבו כדי להחיות את הכלב המת, ולכן נגזר עלי באותה שעה להתגלגל בכלב, ומאז ועד היום אין לי תקוה".

"נכמר לבי בקרבי", המשיך האריז"ל וספר לשומעיו המפתעים, "ואמרת לי גיחזי שאיני יודע תקון אחר בעבורו, אלא אם יספיק למסור את נפשו בעד הכלל". "הסכים גיחזי מיד לדברי, ושאל: 'בעד איזה כלל אמסר את נפשי? והשבתי לו שאין הבדל בעד מי יתמסר, העקר הוא שיקבל את תקונו בעד מסירות נפש, והוא השיב לי מיד כי מוכן ומזמן הוא לעשות את כל מה שאורה לז'. עוד האריז"ל עומד ומדבר, ולפתע התפרצה המשרתת של העשיר אל החדר, וקראה בהתרגשות: 'זה עתה הורדנו את סיר הדגים מעל הכירה, ולחרדתנו קפץ לתוכה בלב חי ומריר רתחת הדגים מת בפיסורים, וכל הדגים יצאו מכלל שמושי'. בנהלה הביטו כל הנאספים זה על-זה, מתוך הבנה כי כל מהלך הדברים נשגב מבינת אנשו וענינים שמימיים לפנייהם. הדרתם של הנאספים נברה שבעתים כאשר נודע, כי הדגים שפסיר היו מרעלים בסם-מות, וכפשע היה פינם לבין מות בפיסורים אלו לא היה הפלג פוסל את הדגים מאכילה. התברר אפוא, כי גיחזי הקריב את עצמו למען הפלג ובכך זכתה נשמתו להגיע לתקוניה לאחר יותר מאלפים שנה. כשך הסערה, נערכה חקירה ודרשה ועקבותיו של הרשע התגלו. לאחר שהעמד לפני דיניה הגדולים של צפת, נשברה רוחו והוא התחרט מעמק-לב על מעשהו הנפשע. הטילו עליו הדינים סדר תשובה, ושב ורפא לו.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

פי תבאו וגו' ונתתי וגו' - נראה, שחש הכתוב להקדים נגע הפגד ואחר כך נגעי אדם, שאז הייתי אומר כי נגע הפגד בא על עון קל ונגע אדם בא על עון חמור ולא על עון עצמו שיתחייב לבוא נגע על האדם בא על הפגדים לצד הרחמים, ולזה הקדים הכתוב ואמר נגעי אדם לומר כי גם צרעת הצריכה לבוא לאדם, בעל הרחמים מביאה בפגדים אולי ישנו ורפא לו מבוא עליו. ועדין אני אומר דלמא על עון חמור באים נגעי אדם ועל עון קל באים נגעי פגדים והתורה סדרה החמור תחלה שהם נגעי אדם ואחר כך הקל שהם נגעי פגדים, אם כן היה לו לסדר משפט הפגדים אחר משפט אדם וטרתם:

וראה וגו' מקורות הבית וגו' - פרשה זו רמזה מפעלות ה' בהנהיגו עם הרשעים אשר יבחרו במטעמי יצר הרע שהוא יקרא נגעי בני אדם... כי הבית ירמו אל גוף האדם שהוא בתי הנפש, והבית הרמוז כאן הוא הבורא... ואמר כי פשריאה הקפ"ה כי הנגע מקורות הבית פרוש נשמתק בחינת הרע בחוכמת מהות הגוף, ונתעב הבית, והוא מה שרמוז באומרים שקערורות תבה זו מרעבת מב' שקע אורחות ואת ה"א נבלעת במבטא וכאלו אמר שקע אורחות ששקע בו בחינת היצר הרע שנקרא ארוה, ולפי שיש הרבה בחינות פרשעו אמר אורחות, ואמר ויקרקת רמוז לטמן העברה על דרך אומרים ז"ל סמן לעברה הדרוקה, גם אמר אדקדמות רומז לשפיכת דמים המיקים לבחינת הרע רחמנא לצלן. יצו ה' לסגור הבית פרוש שלא ישפע משפע האלה, והוא סוד נדוי הרשעים לכל יחסו בצלל אדמיתנותא, אם האדם הרשע בדרך ושב מה טוב, ואם לא יצו ה' לנביא עליו ישורין לרחץ בתמיו ונגעיו והוא סוד חלוץ אבנים וכו', ואם ערוד מכריח מעשיו הרי הוא מת, והוא אומר ונתן את הבית את אבניו וגו'.

דברי הימים

בט' בניסן תרס"ג, לאחר גילוי גופתו של נער נוצרי בסמוך לעיר קישינב, הוטלה האשמה על יהודי העיר והחלו פרעות קישינב הידועות שנמשכו שלושה ימים, 49 יהודים נהרגו, 92 נפצעו קשה, 500 נפצעו קל, ומעל ל-7000 בתים ועסקים נבזזו ונהרסו. המשטרה עמדה מהצד ולא נקפו אצבע, ורק לאחר שלושה ימים השתיקו את המהומות. פוגרום שני אירע לאחר כשנתיים ובו נהרגו 19 יהודים ו-56 נפצעו. העולם היהודי היה כמרקחה ותבעו להעמיד את הפורעים למשפט, אולם רק בודדים מן הפורעים הובאו למשפט ונידונו למאסר. רבים מיהודי רוסיה נמלטו כתוצאה מהפרעות לארץ-ישראל ואמריקה.

ב' בניסן ב' תפ"ז, נפטרה מרים אחות משה ואהרן, בהיותה בת 127 שנה. היא נקברה בקדש, ויוסף בן מתתיהו מזהה את קברה ליד 'פטרה' שבדרום ירדן.

י"א בניסן שנת ה' אלפים ל', הוא יום פטירתו של הרמב"ן, רבנו משה בר נחמן, שנולד בגירונה שבספרד ועלה לארץ ישראל בערוב ימיו בשנת ה'כ"ז. בירושלים לא מצא אלא שני צבעים יהודים, והוא החזיר עטרה ליושנה ואף בנה בית כנסת בירושלים העתיקה, אך יש המפקקים על הזיהוי של בית הכנסת המפורסם כיום כבית הכנסת שלו. חלוקות הדעות היו נקבר הרמב"ן, אם בכפר השילוח שבשיפולי הר הזיתים, בחיפה או בחברון ליד מערת המכפלה. לפני כמה עשרות שנים התגלה חותמו של הרמב"ן בתל-פיסון שבעמק זבולון, ובה נכתב: "משה בר נחמן נ"ג (נחמן נפג) גירונדי חזק".

ב"ג בניסן תרמ"ו, נדפס הכרך האחרון של ש"ס וילנא, והסתיימה ההדפסה שנמשכה כשש שנים. תיאור ההדפסה נכתב בקונטרס "אחריית דבר" בסוף נדה, שכתב שפ"ן הסופר ר' שמואל שרא פינגנזון.

פעם עלה רבי אהרן קוטלר לבית חותנו רבי איקר זלמן מלצר, וכאשר פגש שם את רבי יצחק זלניק אמר לו בלשון תחנונים: "אנא מקד, אולי תוכל להביא לי עתה את הספר 'חפץ חיים'?" הדבר היה באישון לילה ורבי יצחק עלה לביתו לחפש את הספר, אך לא מצאו. שב אפוא על עקבותיו ואמר לרבי אהרן, בי עי מקור מקנה הוא לאתר את הספר ולהביאו אליי. התעצב רבי אהרן ואמר בסערת נפשו: "אין בכחי להמתין עד מקור! אם לא תביא לי עתה את הספר, לא אוכל לישן כל הלילה". כשראה שהדברים נוגעים בצפור נפשו, שב רבי יצחק שוב לביתו ולאחר חפוש מדקדק, עלה בידו למצוא את הספר. רבי אהרן שמח לקראתו, נטל את הספר ועלעל בו מעט, ולאחר שקרא קטע מסים נאנח אנתח רוחה ואמר: "החייטני", ושוב פכל את דבריו "החייט את נפשי". לתמימה רבי יצחק הסביר לו רבי אהרן: "זמן קצר לפני שבאתי לכאן, שזחחתי עם מאן דהו, ולאחר שיחתי עלה ספק בלבי, שמא נכשלתי חלילה באסור לשון הרע. בקשתי לברר את ההלכה בענין זה, ולכן בקשתי מקד להביא לי את הספר 'חפץ חיים'. אולם אתה אמת לי שתביא לי את הספר מקד, וכי איך אוכל לעלות על יצועי ולישן, אם איני יודע את ההלכה אם עברתי על לשון הרע חלילה?"

רבי שאול קצין, היה אחד מחכמי התורה והמקבלה בירושלים. זהיר היה מאד בשמירת לשונו, ופעם כששוחח בביתו עם אחד מירדיו, החל הלה לדבר בגנותו של פלוני. נעמד רבי שאול ממקומו וקרא בגערה: "צא מביתי! אגני לא ישמעו דבורים אסורים". הוא לא הניחו לסים את דבריו, וסלקו מביתו בחזקה עד שיצא מלפניו בבשת פנים. לאחר מספר ימים, פגשו רבי שאול שנית ואמר לו: "אל תחשב שיש לי שנהא אליך, חלילה לך זאת. פיון שאתה ידידי ואהובי, לכן נזפתי בך כדי להזילך מהאסור החמור של דבור לשון הרע, השקול בעברות החמורות שצריך למסר את הנפש עליהן. ומכאן ולהבא אם תחול מקד, נמשיך להיות ידידים פמאז".

בקהלה אחת, סימו לבנות את בנין בית הכנסת ונתרו להם כמה לבנים שלא היה צורך בהן. באו הפרנסים לרבי ישראל סלנטר לשאל אותו מה לעשות בלבנים שהקדשו לצורך בנין בית הכנסת, והוא יעץ להם ואמר: "לו תשמעו לעצתי, הריני מצוה אתכם לסתם בלבנים אלו את פתח עורת הנשים, כדי שהנשים לא תוכלנה לבוא לשם ולספר אחת באגני ועושה דברי לשון הרע וירכילות ודבורי גנאי על הגריות".

בשנות של רבי משה פינשטיין מוכא ספור נורא שרבי משה ספרו בעצמו. בשנת תרפ"ב, חלה אחד מבעלי הדינים בקהלתו, ומחלתו היתה קשה ובלתי שגרתית. לשונו התנפחה בפיו והרופאים נלאו למצוא לו מזור. כשראה שהוא חולה אנוש הנוטה למות, בקש מהרב שבא לבקר להזתר עמו בחדרו ולהוציא כל איש מעליו. בחשאי ספר הלה לרבי משה, כי שבויע קדם לכן כשקראו את פרשת וירא, הביע תמיהה על הנהגתן של גנות לוט שמחלציהן יצא דוד המלך וחסר מפנו הוא המלך המשיח, ודבר עליהן בדרך של גנאי ובזיון. באותו לילה, הופיעו בחלמו שתי נשים זקנות שראשיהן מכסות, והן אמרו לו שהן גנות לוט ובאו מהעולם העליון לענות לו על דבריו: "הרי היה בידינו לכחש ולספר שבגנינו נולדו בדרך נס, ולא רק שלא עשינו זאת אלא קראנו להם בשמות עמוז ומזאב, לומו שנוכדו מאבינו. ובזכות זה שהזדינו על האמת, יצאה מאתנו שלשלת המלוכה". בסיומן, אמרו לו שתי הנשים שהוא הטא בעון חמור, ומאחר שדבר עליהן בזלזול יענש מדה כנגד מדה כמו המרגלים, ולשונו תשתררב ותנפח עד שימות מתוך יסורים. כשסים האיש את ספורו, הסב את פניו אל הקיר ונפטר לבית עולמו. רבי משה פינשטיין נרעש לשמע הדברים ואמר כי נכרים דברי אמת.

על רבי מרדכי צוקרמן תלמידו של ה"חפץ חיים" מספר, שפעם התגרב אחד ממכריו להסיעו ברבבו משמחה שהשתתף בה. כמשך הנסיעה הטיח הנהג דבורים של גנאי באחד המשתתפים בארוע ממנו יצאו, וספר שהלה תבע שיכבדוהו וירוממוהו. ביציאתו של רבי מרדכי מהרכב, הביע גנו את תמיהתו בפני אביו: "הרי תמיד אתה מודה ומרעיף ברכות לרב לכל מי שמסיע לך וגומל עמך טובות, ומדוע אינך מודה עתה לנהג שהסיענו עד הלום?" התברר פניו של האב ואמר: "על מה עלי להודות לזו? על כך שהלעיט אותנו בדבורי לשון הרע ודבורים אסורים בכל עת הנסיעה?"

לאחר שעלה רבי שלום הדאיה מארס צובה, היציעו לו דירה מרוחת בשכונת הבוכרים שבירושלים, אבל הוא בכר להתגורר בשכונת אהל משה הסמוכה לבתי ברוךדא, למרות שהדירה שם היתה קטנה ודלה לאין ערוף. לתמיהת מכריו הסביר, כי לשון התושבים בשכונת הבוכרים מפרת לו והוא חושש שמא יכשל בעון שמיעת לשון הרע, אולם בשכונת אהל משה השפה השגורה אינה מפרת לו, וכך הוא בטוח שלא יכשל בשמיעת לשון הרע.

מטעם

וצוה הכהן ולקח למטהו

תבת למטהו בטעם תביר, לרמו שעל המטהר להיות שבויר לב ונכנע, וזו היא טהרתו כפי דברי רש"י, שהנגעים באים על גסות הרוח, ותקנתו שישפיל עצמו מנאוהו כחולעת ואובב. (מריח ניחוח)

ואם-דל הוא ואין ידו משגת ולקח

רמו יש כאן בטעמים, שמי שנותן צדקה הוא באמת נוטל ומקבל בהזרה. אם זרקא שהוא זורק ומפזר לצדקה מהמעט שיש לו, אזי סגל מלשון סגלה, ולקח בתלישא גדולה שייזהר מן השמים לשפער רב, ולכן יש כאן פסל לשון. (קני המנורה)

רמו יש כאן לבעל הבית, שאם הוא זורק את הסגל, דהינו שמגרש מביתו את עניי עם סגלה, אז יהיה חלילה בגדר של אין ידו משגת. (ויגד יעקב)

כנגע נראה לי בבית

תבת כנגע נזקק גדול, כדברי החת"ם סופר שמביא בשם הרמב"ם, שהנגעים לא היו באים אלא בארץ ישראל על בתי הצדיקים כדי להוכיחם על מעשיהם, אפלו על עברה קלה. ולכן כנגע מטעם נזקק גדול, לשון השיבות. (פני יוסף)

עוד טעם מדוע נגניתו נזקק גדול, לרמו לדברי חז"ל שמצאו איצרות שהטמינו אמורים, ולכן התהפך מזלו לטוב כנאמר זוקק כפויים. (מאני צדק)

מדגש

המפרשים תמהו על כפילות הלשון בפסוק "ואם-דל הוא ואין ידו משגת", אם דל הוא, ודאי אין ידו משגת! רבי ברוך עפשטיין מבאר, שהשם 'דל' לא תמיד משמעותו עניות במקומו, אלא גם כמשמעותו של חלשת הגוף. כמו "דלות ורעות" בחלום פרעה, "מדוע אתה ככה דל" אצל אמנון, ועוד. ולעיתים משמעותו לשון ירידה במעמד, כמו "הנה אלפי הדל במנשה", "בית שאול הלכים ודלים", ולכן מפרש התנ"ך שהדל עליו מדבר כאן, הוא מי שאין ידו משגת והוא דל במקומו. יש שהמליצו טוב על העניים שמתאמצים לתת כל אשר להם, ורק בגלל שאין ידם משגת מביאים קרבן עני. היו שפרשו בדרך צחות שבאמת מדבר כאן על שנים, הראשון הוא דל באמת, והשני הוא עשיר קמץ שאין ידו משגת, שאין ביכולתו לחושיט את ידו לכיסו מרב קמצנותו...

ממלך

רבי מרדכי מראקוב, היה מתלמידי החוזה מלבלין והיה ידוע בשמחתו התמידית, באמרוטיו השנונות והשובותיו המחממות. פעם תאר באוני התלמידים את סדר עריכת תקון חצות של החוזה, וכששמע זאת רבו הקפידי עליו ואמר: "מדוע אתה מספר זאת עלי? הרי נפסק בהלכה, שמי שעושה מצוה ומפרסם זאת, הוא נענש על כך ומצותיו נעשות עברות"! אמר לו רבי מרדכי: "אמנם כן הוא, והרי מובא גם בפסרים שהמספר לשון הרע, מקבל את עברותיו של מי שספר עליו, ואכן רוצה אני לקבל את העברות של רבנו, כמו תקון החצות שלי..."

חז"ל דרשו על הפסוק "להזרת ביום הטמא וביום הטהור" שדברי תורה אינם מקבלים טמאה.

למדנו מכאן, שצריך לעסק בתורה בכל זמן ועת, וסופה שתטהר את האדם שנפל מדרךנותו. (משנת משה)